

TAZMİNAT İLKELERİ İLE SOSYAL GÜVENLİK KONULARI BİRBİRİYLE KARIŞTIRILMAMALIDIR

1) Tazminat ilkeleri ile Sosyal Güvenlik konuları birbiriyle ilişkilendirilmemelidir.

Yeni 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Yasası'ndaki yaşlılık aylığı alma koşulları ülkemiz gerçekleriyle bağdaşmamaktadır. Bu, sosyal devlet ilkesinden tümüyle uzaklaşmış siyasal erkin haksız ve insafsız bir dayatmasıdır. Siz, bir emekçinin, bir kol işçisinin 65 yaşına kadar çalışabileceğini düşünabiliyor musunuz? Yirmibeş yılını doldurmuş ve yeteri kadar prim ödemiş bir işçi, artık çalışacak gücü kalmamışsa, 65 yaşını beklerken ne yiyip içecek, nasıl geçinecektir? Çalışanlar için sosyal güvenceler sağlamamış, işsizlik ve sağlık sigortalarıyla güçlendirilmemiş bir yasa, biçimsel olarak yasadır ama, hukukun temel ilkelerine, ülke ve yaşam gerçeklerine aykırıdır.

Tazminat ilkeleri ile Sosyal Güvenlik Yasalarına göre gelir bağlama koşulları birbiriyle asla ilişkilendirilmemelidir. Zarar kavramının ve tazminat isteminin yasal dayanağı, sosyal güvenlik yasaları değil, Borçlar Kanunu'dur. Tazminat ilkeleri yaşam gerçeklerine dayanmak zorundadır. Bu yüzden Yargıtay'ın bir çok kararlarında hesabın gerçeklere dayanması istenmiştir. Örneğin, ücret bordroları koşulsuz imzalanmış olsa dahi, işçinin gerçek zararının araştırılması; tüccarlar ve serbest meslek sahipleri yönünden vergi kayıtları ve ticari defterler gerçeği yansıtmayacağından, ilgili meslek kuruluşlarından emsal kazançların araştırılması istenmiştir.

Aktif dönem konusunda da, emeklilik yaşının kadınlar için 50, erkekler için 55, daha sonra 55-60 ve daha sonra da kadınlar için 58, erkekler için 60 olduğu yıllarda da kadın-erkek ayrımı yapılmaksızın genel kuralın 60 yaş olması, eğer haksız eyleme uğradığı sırada daha ileri yaşta ise aktivite tablolarından yararlanılacağı öngörülmüştür.

Örneğin, Yargıtay 10.HD.05.07.2004 gün 4728-6385 sayılı kararında: "İş görebilirlik çağı, Yargıtay'ca benimsenen görüşe göre, kadın erkek ayrımı yapılmaksızın kural olarak 60 yaşa kadar devam edeceği kabul edilmektedir. Bu nedenle **Sosyal Güvenlik Yasaları'nda, sosyal amaç ya da istihdam politikaları gözetilerek değişik yaşlar ile tanınan emeklilik yaşının, aktif dönem sonu olarak ele alınması uygun değildir**" denilmiştir. (Legal Hukuk Dergisi, 2004/9-2670) – Aynı konuda 10.HD.28.05.2001 gün 3008-4105 sayılı karar için bakınız: Resul Arslanköylü, Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu, Ankara 2003, sf.402; daha geniş bilgi için, bakınız: Cana Gelen Zararlarda Tazminatın Ölçüsü adlı kitabımızın "Çalışma Yaşı-İşgörebilirlik Çağı başlıklı bölümünün 309-357 sayfalaları)

Sonuç olarak, sizin yeni Sosyal Güvenlik Yasası'ndaki yaşlılık aylığı bağlanma koşullarıyla bağlı kalmayıp, aktif dönem için 60 yaş genel kuralına uymanız; eğer haksız eyleme uğrayan kişi ileri yaşta çalışmasını sürdürmekte ise aktivite tablolarına bakarak farklı bir aktif dönem değerlendirmesi yapmanız gerekmektedir. (Bunun nasıl yapılacağı da yukarıda belirtilen kitabımda açıklanmıştır.)

2) Bedensel zararlarla ilgili tazminat ilkeleri :

Sorunuz bedensel zararlarla ilgili olduğundan, sizi bu konuda da bilgilendirmek istiyorum:

1959 yılından beri düzenli ve tutarlı bir biçimde sürdürülen kararlarında "güç kaybı kuramı-efor teorisi" benimsenmiş; son yıllarda bu kuram daha da geliştirilmiştir. Bu kararlara egemen olan ilkelere göre:

a) Bedensel zarara uğrayan kişinin **kazançlarında bir azalma olmasa bile**, sakatlığı oranında fazla güç (efor) sarfetmek zorunda olduğundan, bunun karşılığı tazminat olarak değerlendirilmelidir.

b) Çalışan kişi (kural olarak) 60 yaşından sonraki yaşlılık ve emeklilik döneminde **günlük yaşamını sürdürürken sakatlığı oranında zorlanacağından**, yaşlılık döneminde emekli aylığından başka bir işi kazancı olmasa bile, sakatlığın verdiği zorluğun karşılığı (bakiye yaşam süresinin sonuna kadar) asgari ücretler üzerinden tazminat olarak hesaplanmalıdır.

c) Kişinin, sakatlığı nedeniyle vaktinden önce aktif çalışması sona ermiş ise, eğer sakat kalmasaydı ve 60 yaşına kadar çalışmasını sürdürseydi, ne kadar kazanç elde edebilecek idiyse, o miktarda tazminat hesabı “emsal ücretlere göre” hesaplanacak; 60 yaş sonrası için de günlük yaşamını sürdürürken sakatlığı oranında zorlanacak olması nedeniyle bu dönemin tazminatı asgari ücretler üzerinden değerlendirilecektir.

d) Bedensel zarara uğrayan kişi, **çalışan ve kazanç elde eden biri olmasa dahi**, hangi yaşta olursa olsun, yaşam süresinin sonuna kadar “**günlük yaşamını sürdürürken**” **sakatlığı oranında zorluk çekeceğinden**, bunun karşılığı dahi tazminat olarak hesaplanmalı ve ödenmelidir. Örneğin, **kendi ev hizmetlerini yapan bir ev kadını**, haksız ve hukuka aykırı bir olay sonucu yaralanmış ve sakat kalmışsa, günlük ev işlerini yaparken sakatlığı oranında zorluk çekeceğinden, bunun karşılığı tazminat olarak ödenmelidir. (Bakınız. SİTE, Araştırma Yazıları bölümünde “Ev hizmetleri” başlıklı yazı ve Yargıtay kararları bölümünde “Ev kadını yönünden tazminat hesapları” başlığı altındaki karar örnekleri; ayrıca Cana Gelen Zararlarda Tazminatın Ölçüsü adlı kitabımızın 12-16, 251-253 ve 345 vd.sayfaları.)

e) SİTE’imizin “Yargıtay kararları” bölümünde “**Bedensel Zararlarda Güç Kaybı Tazminatı**” başlığı altında çok sayıda karar örnekleri verdik ve yukardaki açıklamalarımız doğrultusunda konu bölümlendirmesi yaptık. Onlardan çok yararlacaksınız.

f) Henüz kararlarda tam açıklık bulunmamakla birlikte, ben yukardaki ilkelere bir ekleme daha yapıyorum. Diyorum ki, yaşlılar ve emekliler ile bir işi ve kazancı olmayanlar için “günlük yaşamlarını sürdürürlerken sakatlıkları oranında zorlanacaklarından tazminat isteme hakları bulunduğu” söylendiğine göre, bunu, **küçük yaşta sakat kalan çocuklara** da uygulamamız ve onlar için de “**Günlük yaşamlarını sürdürürlerken ve okula giderlerken sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları nedeniyle**, onların da tazminat isteme hakları bulunduğunu” kabul etmeliyiz.

(Bu konuda SİTE’imizin “Araştırma Yazıları” bölümündeki “Ölen ve sakat kalan çocuklar yönünden tazminat hesapları” başlıklı yazımıza lütfen bir göz atınız.)

BAŞARI DİLEKLERİMLE.

ÇELİK AHMET ÇELİK